

ZLATI

ŠVAJC

STR. 3

»MORAŠ

METI

POTRPLIVOST«

STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 1. septembra 2011 ☼ Leto XXI, št. 35

Vaški praznik na Gornjem Seniku

21. avgusta so na Gornjem Seniku obeležili vaški dan, ki se je pričel s slovesno mašo. Povabljene goste in prebivalce vasi je pozdravil župan Gábor Ropoš. Gornjeseniški vaški dan so s svojo prisotnostjo počastili Angelina Trajkovski, začasna odpravnica poslov na Generalnem konzulatu RS v Monoštru – ki je tudi pozdravila vaščane – predsednik Zveze Slovencev na Madžarskem Jože Hirnók in predsednik Državne slovenske samouprave Martin Ropoš.

Prireditve se je nadaljevala s kulturnim programom. Najprej je nastopila gornjeseniška folklorna skupina, ki je predstavila splet porabskih plesov. Vodja skupine je András Sukič, glasbena spremljevalca sta pa Benjamin Sukič in Patrik Bajzek. Sledil je nastop Ljudskih pevok Zveze Slovencev na Madžarskem iz Monoštra. Skupina je bila ustanovljena leta 1993, sestavljajo jo ljudske pevke iz mesta Monošter in okolice. Mentorica skupine je Marija Rituper, vodja pa Aranka Schwarz. V nadaljevanju so stopili na oder gornjeseniški učenci, predstavila sta se pevski zbor in folklorna skupina Dvojezične osnovne šole Jožefa Košiča. Pevski zbor deluje že več let. Pojejo predvsem porabske in slovenske pesmi. Na prireditvi so zapeli tri pesmi Enkrat je bil en škrt,

Domača folklorna skupina se je predstavila s porabskimi plesi

»Zgrableni na kvadrat« iz Budinec na odru

Moja vas in Moja dekla. Skupino vodi Ibolya Neubauer. Otroška folklorna skupina DOŠ Gornji Senik deluje v tej zasedbi prvo leto v okviru Zveze Slovencev na Madžarskem. Otroci so radovedni, radoživi, radi se zabavajo, in se igrajo. Naslov odrske postavitve je bil »Ko mlinček ropoče«. Tudi mladi plesalci se veselo igrajo in ritmično vrtijo na odru kot mlinško kolo na vodi. Mentorica skupine je Gyöngyi Bajzek, na harmoniki jih spremlja Benjamin Sukič. Na koncu je publiko razveselila skupina iz Budinec.

Po kulturnem programu so se začele delavnice, poslikava obrazov za otroke in izdelava usnjenih izdelkov. Otroke sta razveselila tudi napihljiv grad in tobogan na dvorišču osnovne šole. Ob 14. uri so se začele nogometne tekme, občinstvo je najbolj čakalo tekmo med gornjeseniško ekipo in ekipo madžarskih igralcev, v kateri sta igrala naprimer znana igralca Károly Nemcsák in Károly Eperjes. Iz Slovenije se je nogometnega turnirja udeležila ekipa iz Gornjih Slaveč. Nato se je odvijala predstavitev gasilskih veščin pri šoli. Zvečer se je začela veselica, na kateri je igral ansambel ZERO. Ob pol osmih pa je prireditve popestrila še predstava latinških plesov.

Nikoleta Vajda-Nagy

Jubilejno leto prvega prekmurskega znanstvenika

AVGUST PAVEL V ROJSTNI CANKOVI

Če smo pred nedavnim zapisali: »*Avgust Pavel vedno bližje rojstni Cankovi*,« je zdaj pravi naslov »*Avgust Pavel v rojstni Cankovi*«. Potujoča razstava *Nekdo nam je poslal glas* je iz Murske Sobotice prenešena v kavarno Vogler, v Pavlovem rojstnem kraju. Slovesnost ob spomeniku in odprtje razstave sta bila 27. avgusta, torej natančno

Mateja Žižek, ki je študirala zgodovino in pedagogiko, je v diplomski nalogi svoja spoznanja strnila: »*V 159. pismih dopisovalcev Avgusta Pavla se prepletajo raznovrstne teme. Tako v njih najdemo poleg strokovnih vprašanj in mnenj tudi čisto zasebne zadeve. Večina pisem, to je 86, je Novakovih, v njih je govora predvsem o literar-*

venskimi razumniki tedanjega časa tudi vrsta informacij o najpomembnejših dopisovalcih in njihovem delu, zlasti še o etnologu dr. Vilku Novaku pa tudi o drugih. Razume se, da je v diplomski nalogi celovito predstavljeno življenje in delo dr. Avgusta Pavla in njegove družine. Starša sta nazadnje živela v Potrni/Laafeldu, v hiši številka 30, kjer je zdaj kulturni dom štajerskih Slovencev.

Avgust Pavel se zdaj s svojim življenjem in delom predstavlja v rojstnem kraju Cankovi, kjer se ne more izogniti priletnim spletkam, ki želijo županu Dragu Vogrinčiču in dobronamernim prepričati, da bi osnovno šolo poimenovali po rojaku, ki se ni osredotočil na eno državo ali en narod, marveč v tridržavni del srednjevropskega prostora treh sosednjih narodov. Kljub tem peripetijam smemo pričakovati, da bo na slovesnosti, ki je predvidena za 9. oktober, osnovna šola dobile ime po dr. Avgustu Pavlu.

Mateja Žižek, ki je lansko leto na mariborski Filozofski fakulteti diplomirala iz slovenskega dopisovanja Avgusta Pavla v pogovoru v Murski Soboti s hčerko Judito, ki je sodelovala pri pripravljanju diplomskega dela

dan pred 125-letnico rojstva (leta 1886) dr. Avgusta Pavla. V diplomski nalogi Mateja Žižek na mariborski Filozofski fakulteti se lahko podrobneje seznanimo s korespondenco/dopisovanjem v slovenskem jeziku med Avgustom Pavlom in znanimi slovenskimi zgodovinarji, jezikoslovci, etnologi, duhovniki, pravniki in drugimi. Pod mentorstvom dr. Darka Friša in dr. Andreja Hozjana ter s sodelovanjem hčerke Judite je Mateja Žižek analizirala 159 pisem, od tega je 86 pisem med Avgustom Pavlom in dr. Vilkom Novakom, ostalih 73 pisem pa je od raznih dopisovalcev, ki se na Pavla obračajo z raznimi prošnjami, vprašanji, mnenji in drugim. To so, recimo, Fran Ramovš, Branko Rudolf, France Stele, Franc Šebjanič, Vanek Šiftar, Ivan Škafar, Janko Šlebinger, Anton Vratuša in drugi.

nih temah, prevajanju iz madžarščine v slovenščino in obratno ter ostale teme,

Venca sta k Pavlovemu kipu pred otvoritvojo razstave *Nekdo nam je poslal glas*, položila Marija Kozar Mukič v imenu sombotelskega Slovenskega društva in Drago Vogrinčič župan občine Cankova. Ob županu hči Judita, ki pozorno spremlja vse slovesnosti v počastitev svojega očeta.

tudi čisto zasebne. »Zato smo na otvoritvi razstave v Murski Soboti slišali, da je Avgust Pavel nekatera pisma tudi uničil, da vsebina ne bi koga po nepotrebnem prizadela. V diplomski nalogi je ob dopisovanju Avgusta Pavla s slo-

Razstava *Nekdo nam je poslal glas* pa bo še v Budimpešti, do konca taoimenovanega *Pavlovega leta* pa se bo zvrstilo še več, z *Zvestim sinom dveh narodov* povezanih dogodkov in prireditvev.

E. Ružič

Dnevi poezije in vina

V PAVLOVI HIŠI: DOGODEK Z EVROPSKEGA PESNIŠKEGA FESTIVALA

Pavlova hiša, kulturni dom štajerskih Slovencev v Potrni/Laafeldu, se pogosto vključuje v različne dogodke v drugih krajih, kot je, denimo, mednarodni kulturni festival *Štajerska jesen*, letos pa je prvič sodelovala na enem najpomembnejših evropskih pesniških festivalov *Dnevi poezije in vina*, ki je bil že petnajstič, od tega trinajstkrat v Medani v Goriških Brdih in drugič na Ptujju. Pavlova hiša se je v pesniški festival vključila z *Večeri pred Dnevi*, ki so bili še v Volčah, Ormožu, Krškem, Vrbi na Gorenjskem (rojstnem kraju Franceta Prešerna) in v Ljubljani, torej ob Potrni/Laafeldu razpršeno na vseh koncih Slovenije in v Zagrebu na Hrvaškem. Ptuj je bil prizorišče osrednjih dogodkov: literarnih branj s sodelovanjem 27 pesnikov z vseh koncev sveta, okroglih miz in pogovorov, koncertov, likovnih razstav in pokušnje vin iz štajerskega vinorodnega okoliša. Osrednja imena festivala so bila slovenski pesnik Tomaž Šalamun (z največ, kar 43 izdanih izvirnih pesniških zbirk v Sloveniji, ki spa-

Prevajalka Daniela Kocmut, ki je brala prevode v slovenskem jeziku, pesnik Ferdinand Schmatz (z zanimivim verzom »Strah ni dobro zapečen...«), na klopi sedita članica organizacijskega odbora festivala *Dnevi poezije in vina* Renata Zamida in predsednica KD člen 7 Suzanne Weitlaner

da med resne kandidate za Nobelovo nagrado za književnost), francoski pesnik Jacques Roubaud in romunska pesnica Nora Iuga. Organizatorji, Študentska založba in Kulturno umetniško društvo *Meridiani*, so pripravili okrog 60 dogodkov.

V Pavlovi hiši, na *Večeru pred Dnevi*, so sodelovali štirje avtorji, in sicer Albert Holler, Ferdinand Schmatz, Wolfgang Pollanz iz Avstrije, ki so tudi brali svoja dela v izvirniku, v slovenskem jeziku je njihova dela brala prevajalka Daniela Kocmut, ki je predstavila tudi Ann Cotten, ki živi na Dunaju in v Berlinu, na nastop v Potrno pa ni mogla. Sodelujoče književnike in številne obiskovalce iz Avstrije in Slovenije, biovinogradnika Dornerja iz Murecka/Cmureka ter Srečka Šumenjaka iz Jakobskega Dola in glasbeno skupino Etnoploč sta pozdravili predsednica Kulturnega društva člen 7 za avstrijsko Štajersko Suzanne Weitlaner, v imenu festivala *Dnevi poezije in vina* pa Renata Zamida. Na prijetnem dvorišču Pavlove hiše smo spremljali odličen in lepo obiskan kulturni dogodek.

Ernest Ružič

Kalvinisti, tenisaši, devojke...

Pelali smo se na šurki pa vauski poštijaj v glavnom varaši francuskoga Švajca, šteri se francuski Genève, nemški pa Genf zove. Slovensko ime „Ženeva“ je to iz francuskoga

Visiki brejg Jungfrau v Bernski Alpaj

gezika prišlo. Mesto leži tam, gde reka Rhône nut v Ženevsko jezero (Genfi-tó) teče. Če poglednemo na zemljevidi té tau Švajca, vidimo, ka kak eden rép nut v francuski rosag visi. Tau je zatok, ka je gnes drügi najvejši varaš v rosagi samo pred dvejstau lejtami od Francuzov prejk na Švajcarsko staupo.

Kak napisano, gda smo se pelali prauti veukoj voděj srejni varaša, smo že z avtobusa na pamet vzeli veuki-veuki vodomet (szökökút). 140 mejterov visiki cürek so oprvin napravili zatok, ka je z bregauv preveč vodé v varaško kanalizacijo (csatorna) prišlo, pa so tak mauč vodé zmenjšali. Če rejsan je tau edna najvejši znamenitosti v Ženevi, gnes má že dosta varašov kaj takšoga.

Ženeva s svojimi 180 gezero lidámi je kak vsi veuki varaši. Šurke poštuje, viske zidine, kak na priliko v Budimpešti. Té kejp malo ovaški grata, gda v zgodovinski center pridemo. Lüšni mali rami, restavracije pa cerkve, te slejdnje pa skoro vse protestantske, vej pa Ženevo zovejo kalvinistična Roma to. V té varaš je leta 1536 oprvin

prišo Janoš Calvin pa začno predgati prauti katoličanskoj Materi Cerкви. Sledik je tam edno protestansko akademijo to napravo. Glavna cerkev, katedrala v varaši je kak eden

grški tempel, znautra pa je vse prausno, nega kipov svetnikov ali zlatá.

Nej daleč od cerkve geste eden sploj veuki spomenik, na šterom se spominajo na vse tiste, šteri so dosta delali za protestantsko võro. Med reformatorji pa najdemo Istvána Bocs-

V Ženevi/Genfi pozna največ turistov vodomet

kaina ranč tak, šteri je med svojov rabukov na Vogrskom pred štiristau lejtami djenau tau võro brano. Pri spomeniki je veuki park, gde mladi muziko poslušajo, malo starejši pa šak špilajo.

V Ženevi se je naraudo Henry Dunant, šteri je biu oča Rdečoga križa. Ta organizacija se je dosta brigala za ranjene v preminauči bojnaj pa

eške gnes má važno nalogo. Center pa glavni kancelaji etoga družjenja so eške itak v Ženevi, je pa zanimivo, ka má v etom varaši središče Rdeči paumejsec to, muslimanska organizacija za špitale pa prvo pomauč. Ženeva je ovak evropski center Organizacije združeni narodov (ENSZ), v njinoj gnešnoj zidini pa je med oboma svetovnjima bojnama delüvalo Drüstvo narodov (Népszövetség), štero je tistoga ipa takšo funkcijo mejlo, kak gnes ENSZ. Pred tauv zidinov vidimo vnauge zastale, vsikša članica má vanej svojo.

Če se eške malo šetamo pri jezeri, vidimo na napisaj na veuki izaj imena, štera dobro poznamo. Ženeva je v Švajci najvejši center fabrik za võre, celau 17 je geste. Najbole erične fajte so na priliko Rolex, Swatch pa Cartier, če rejsan nemajo vse svoj center v Ženevi. Kak võra djenau pa je prišo tisti morilec to, šteri je 10. septembra 1898 ranč pri

etom jezeri dojazabodno »kralico Madžarov«, ženo cesara Franca Jožefa, Elizabeto ali kak jo bole poznamo, Sissy.

Že v Ženevi smo na pamet vzeli, ka so bile začke za smetke pofarbane na švajcarsko zastalo. Zakoj, pa smo drügi den zvödali. Biu je 1. avgust, državni svetek v Švajci. Na eti den so leta 1291 trgé kantoni (Uri, Schwyz pa Unterwal-

den) podpisali, ka do se vküper bíli prauti Habsburgom. Stau lejt kisnej so rejsan napravili svojo državo z imenom Švajcarska konfederacija.

Svetešnji den smo začnili v malom varaši Gstaad, že v nemškom Švajci, šteri je eričen od turizma pa od športa. Kralovske držine pa erični ti-

Leseni ram v Gstaadi, okinčan za državni svetek

hinski igralci so ojdli pa eške odijo v tau mesto počivat (kak Roger Moore ali pokojna princesa Diana), ka je med lejpimi bregami, má frišek luft pa mér. Iže so skoro vse iz lesá, na dosta od nji piše z gotskimi literami nika čednoga v švajcarskom nemškom geziki (té gezik je njina domanja rejč pa je skoro tak daleč od napisanoga nemškoga kak naša rejč od knjižne slovenščine). Če pa je biu že državni svetek, so se domanji pa gostje srečali na zajtriki na glavnoj poštiji, so tej pili, klobase geli pa poslušali, kak moški zbor »jodli-va«. Tau fajto spejvanja leko čüjemo vseposedik po alpski rosagaj pa se je prej nej tak na leki navčiti.

Lübiteli športa pa eške bole poznajo ime Gstaad. Na igrišči v etom varaši držijo takzvani Swiss Open, gde labde vdardjajo najbauški tenisači na svejti.

»Če mamó srečo, de bar gnauk med bregami nej oblačno« - nam je povödo vodič, gda smo se že pelali prauti Bernskim Alpam. Brodo je, če smo

že pri Mont Blanci leko lepau kauli gledali, nej gvüšno, ka pri bregej Jungfrau to lejpó vrejmen baude. Vüпали smo donk, pa se v bregé pelali z malim zobatim cugom (fogaskerekü vasút). Paut je trpela skoro edno võro, med čüdivitnimi bregami. Za en malo smo že nad sebov vidli erično

»Devojko«, Jungfrau. Cugi so vsi puni bili, pa kak smo že prva to na pamet vzeli, najbole s turistami iz Dalečnje Ažije. Mi, kak pravi turisti, smo pa na bregej oprvin obed zeli: bejle klobase s kapüsto pa praženim lükom, nej pa je falü »rösti« iz krumplinov to nej. Gde koli smo po Švajci ojdli, so najbole takše klobase (Bratwurst) odavali. Pa ka je špajnsno bilau, je vrkaj nad 2.000 mejterov domanje pivo falejšé bilau kak preminaučo nauč v hoteli. (Samo zavolo razložka z vogrskimi cejnami: v Švajci košta glaž piva kauli 1.500 forintov.)

Pri bregej Jungfrau (devojka) stoji brejg Mönch (menih, barát), šteri skrb má na čistost mlade dekličine. Skrb má na tiste krave to, štere se méрно pasejo nad 2.000 mejterov. Včási je podogí, ka dobi friško, toplo alpsko mlejko. S svoje višine gda pa gda odvandriva v dolino s svojim mlejkom, ka bi domanje majstrice iz njega napravile čokolado pa sir, od šteri je Švajc tak eričen.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Katarina Kresal ostaja na čelu LDS

Predsednica LDS Katarina Kresal je po večurni razpravi prejela absolutno podporo članov sveta stranke. Zanj je glasovalo 54 članov sveta, proti ni glasoval nihče. Kresalova je po seji izrazila zadovoljstvo nad podporo članov sveta in tudi napovedala, da bo vložila tožbo zoper odločbo Komisije za preprečevanje korupcije. Preverjanje podpore na svetu stranke je Kresalova zahtevala potem, ko je zaradi nepravilnosti pri najemu prostorov NPU odstopila z mesta ministrice za notranje zadeve. Komisija za preprečevanje korupcije je ugotovila, da ravnanje pri najemu prostorov za Nacionalni preiskovalni urad ustreza definiciji korupcije. Že dan prej je računsko sodišče omenjenemu poslu izdalo tudi negativno mnenje.

Podpisan kodeks dobrih poslovnih praks med deležniki v agroživilski verigi

Ob robu sejma Agra so v Gornji Radgoni podpisali kodeks dobrih poslovnih praks med deležniki v agroživilski verigi. Slavnostnemu podpisu dokumenta, ki sicer za nobenega deležnika ne bo zavezujoč, kljub temu pa naj bi pomagal odpraviti dolgoletno prevlado trgovine nad kmeti in živilsko industrijo, sta prisostvovala tudi minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Dejan Židan ter Mitja Gaspari, minister za razvoj in evropske zadeve, ki trenutno vodi tudi gospodarsko ministrstvo. Kodeks, ki je prostovoljna zaveza za vse podpisnike in predstavlja nadstandard medsebojnih odnosov in partnersko poslovanje, naj bi omogočal večjo transparentnost znotraj agroživilske verige. Nadzor nad spoštovanjem kodeksa bo izvajal odbor, ki bo enkrat letno pripravil poročilo o uresničevanju zavez iz kodeksa, skrbel pa bo tudi za uveljavljanje dobre poslovne prakse in oblikovanje predlogov morebitnih sprememb in dopolnitev kodeksa.

Bogojina: XXIII. Košičevi dnevi

STANJE DUHA V SLOVENSKI DRUŽBI

Bogojina, velika vas na meji med Dólinškim in Goričkim, ni prepoznavna samo po čudoviti cerkvi arhitekta Jožeta Plečnika, poimenovani tudi *Bela golobica*, marveč po različnih dogodkih in prireditvah, povezanih pod imenom *Košičevi dnevi*, letos že triindvajsetič. Do 25. septembra se bo zvrstilo 12 različnih prireditev v Bogojini, Ivancih, Filovcih in Moravskih Toplicah. Izšla je tudi bogata publikacija

je mogoče že zdaj, brez tveganja zapisati, da razmere, najblažje rečeno, niso dobre. Predvsem ne take, kot so jih Slovenci pričakovali pred dvajsetimi leti, ko so dobili samostojno državo. Stalnica *Košičevih dni* v Bogojini je likovna kolonija Likosa, ki združuje ljubiteljske slikarke in slikarje že več kot petdeset let, aktualni predsednik pa je Bogojinčan Jože Puhan. Letos je bila likovna kolonija že dvajseta

Stalni udeleženec likovne kolonije Ernest Bransberger, predsednik Likosa Jože Puhan, župnik Stranko Zver in Vlado Sagadin, umetnostni zgodovinar in odličen slikar

o Košičevih dnevih 2011, o kateri podrobneje v eni naslednjih številkih Porabja. Čednim stoji svejt! Je misel bogojinskega rojaka Jožefa Košiča, ki je bil najprej župnik na Dolnjem Seniku, do smrti leta 1867 pa na Gornjem Seniku, kjer je po njem poimenovana tudi dvojezična osnovna šola. Jožef Košič je mnogo bral in razmišljal, posebno o preteklosti svojega naroda. Na katera aktualna vprašanja ali dileme bo odgovoril za 9. september napovedani simpozij v Moravskih Toplicah, *Stanje duha v slovenski družbi*, bomo lahko poročali šele po razpravi, vendar

in posvečena župniku in narodnemu buditelju Ivanu Baši, ki je prvi začel zbirati denar za novo stavbo, zgrajeno in posvečeno leta 1954, torej več desetletij po smrti pobudnika, ki je umrl leta 1931.

Ob otvoritvi razstave v veroučni učilnici, popestreni s kratkim kulturnim programom, je delo v likovni koloniji predstavil predsednik Likosa Jože Puhan, župnik dr. Stanko Zver pa je poudaril, da nastala dela pomenijo pomemben prispevek k duhovnemu življenju župnije.

E. Ružič

Porabski duet na Pohorskoj pripovedjst

V malom štajerskom varaši Ruše, za šteroga smo največ čuli zavolo njegve fabrike nitrogena pri Dravi, so od 19. do 28. avgusta držali 12. Festival letni oder Ruše. Zvün glavnoga odra z gledališkimi pa drügimi predstavami so po večeraj organizirali programe pri rojstnoj iži slovenskoga pesnika Janka Glazerja tó. Té ram že pomalek na nikoj dé, zatok so tam začnili držati prireditve, ka bi ga obnavili pa rejšili. Letos 20. avgusta so se na malom odri čüle pripovejstja za vözraščene v domanji rečaj. *Agica Kovše* je v pohorskom narječji pripovedjala o razbojnikaj pa pidjancaj, *Milivoj - Miki*

»Mukičova banda« v Rušaj

Roš je po našom tapravo dvej mistični štoriji, šteri sta se ma zgodili v Porabji, *Jasna Branka Staman* pa je v prlečkoj rejči pripovedjala o »modrijaj« Veržejčanov. Na začetki programa je *prof. Darka Tancer Kajnih* gučala o projekti, pri šterom so mlajši zberali takše pripovejstja, štere gučijo od toga, kak je na priliko en brejg imé daubo. Na konci sta na oder porabske ljudske pesmi pripelala *Francek* pa *Dušan Mukič*, šteriva sta s včási žalostnimi, depa zveksoga s hejnimi pesmimi, s fudami pa kitarov napravila veseldje pod štajerskimi bregami.

-dm-

WWW.SLOVENC.HU

Likovniki Mozaika in iz Monoštra slikali v Andovcih na temo MEJA, KI POVEZUJE

ANDOVCI IN BUDINCI V SLIKI IN BESEDI

11. avgust. Zbudilo nas je lepo jutro. Sonce je pozdravljalo likovnike Mozaika, ki smo se podali proti gorički vasi Budinci. Tukaj nas je pričakal g. Žido (starejši), ki skrbi za turistično in kulturno promocijo tega kotička naše lepe dežele in povezovanje ljudi z obeh strani meje. Po pravem »likovnem« zajtrku smo pobrali slike, razstavljene v Domu Budinci, in potem krenili naprej v najmanjšo vas v Porabju – Andovce. Ob Malem Triglavu sta nas vljudno pričakala in pozdravila g. Jože Hirnök in g. Karel Holec, ki nam je povedal marsikaj zanimivega o Andovcih.

Ta mala lepa vasica, ki šteje vsega 57 prebivalcev, se ponaša z lepo zgradbo, ki so jo zgradili s pomočjo evropskih finančnih sredstev. Hiša rokodelstva je središče kulturnega dogajanja in povezovanja med Porabskimi Slovenci, posebej prebivalci Andovcev in slovensko vasjo Budinci. Kot nam je povedal g. Holec, imajo v tej hiši vsak mesec kakšno kulturno prireditve. Lepo je bilo slišati, da je po »padcu« meje vse več mla-

dih, ki kažejo zanimanje za slovenski jezik oziroma porabsko narečje. Tudi mladina in prebivalci Budinec so redni gostje na prireditvah.

Likovna sekcija Mozaik pri Malem Triglavu v Andovcih

Po ogledu Hiše rokodelstva in muzeja kulturno-turističnega društva Andovci smo počasi začeli z ogledi okolice in iskali motive za slikanje. Tukaj je narava nekaj posebnega. Njena neokrnjenost te prevzame, tišina ti napolni dušo in zdi se mi, da ima še travniško cvetje tukaj drugačen sijaj. Sredi te čudovite pokrajine te pozdravlja Mali Triglav, simbol

slovenstva, in zelene krošnje dreves, ki so v letnem soncu in lahnem vetriču dobile nežno rumen odsev. Človek bi kar sedel, poslušal ptičje petje,

opazoval in vso to lepoto srkal vase.

Nasproti Hiše rokodelstva nas je pritegnila hiša, ki je žarela sredi zelenja s svojo značilno roza-belo barvo. Lansko leto je tukaj bilo še življenje. Zdaj pa je osamljena čakala, da jo nekdo opazi. Nekoč je morala biti to mogočna kmetija, ki je sedaj brez gospodarja, brez življenja, brez duše. Le čaka, čaka in

kljubuje. Kako dolgo? Počasi jo najeda zob časa. Takšnih samotnih hiš je v Porabju veliko, in tudi na naši strani meje, na Goričkem.

Pridružil se nam je slikar iz Monoštra in na platnih so nastajale podobe Malega Triglava, Hiše rokodelstva, podoba križa, ki stoji pred hišo, narava...

Po končanem delu smo si ogledali še nekaj hiš v Andovcih, nato pa se zapeljali v bližnji Monošter, v Hotel Lipa, kjer bomo nastala dela razstavljali 16. decembra. 8. februarja pa se bodo dela prenesla v Andovce, v Hišo rokodelstva, da bodo obogatila praznovanja slovenskega kulturnega praznika, ko se srečajo prebivalci obeh strani meje.

Seveda pa ne gre brez fotografiranja ob Malem Triglavu in v Monoštru pred Hotelom Lipa. Naslednji dan nas čaka kolonija v Budincih.

Hvala g.Holecu in g. Hirňoku za lep sprejem in čudovit, likovno preživet dan.

Marija Pavlič

Likovna sekcija Mozaik

Pismo iz Sobote

Nebesko dober pauv!

»Ti prinesem paradajz, prpeu, kapüsto pa gra?« me je eto nejdugo nazaj v varaši stavo eden poznanec.

»Čüj, baug plati, depa rejsan mi nej trbej. Grede so tak pune, ka ge tō drugim škém tadati, pa vsi majo puno vsega. Letos je rejsan nebesko dober pauv,« sam njemi nazaj pravo.

Nejsam eške na dvour stau-po, sam se skur zaletu v cejle velke bečke, pune grüjšek. Od kejc pa od koga je tau k nam prišlo? Na, zvedo sam, ka je eden pajdaš tau pripelo, ka aj je nabijem, ka mo si palinko delo. Kuman sam je nin kau-li paunauci vred vzeu, zrezo

pa nabiu v bečke, že je eden avto na dvour pripelo.

»Na, vej sam si brodo, ka eške ne spiš. Čüj, nebesko dober pauv mamu tau leto pa sam ti pripelo, ka si kaj za zimo v glaže deješ,« je eške nej do kraja pravo, že je pred mene sipo kile pa kile paradajza, prpra, kapüste, pa ka ge vej, ka eške nej.

Nika sam nej mogo, samo sam se za glavau prijio pa nejsam vedo, ka aj delam z vsejm tejm. Nika, na drugi den sam vse tisto odpelo na pijac pa tadau ednoma, ka tam odavle. Aj tau oda, meni nika za tau nej trbej. Zdaj pa se je un za glavau prijio.

»Pa ka mo s tejm!? Vej pa tau leto je tak nebesko dober pauv, ka niške nika na küpi. Vsi od žlate dobijo. Meni je té nebesko dober pauv kvaren, nej pa dober. Rejsan, niške nika ne küpi, vsi šenki dobijo.«

»Pa ti tō šenki tadavli!« sam se obrno pa z veliko silo odišo. Doma sam se doj lego, ka si malo spočinem. Depa, nej je počivanja bilau. Cinko je mobi. Nut pa se je zglašo eden moški glas: »Čüj, tau leto je nebesko dober pauv. Pripelam ti ...« nejsam ga do kraja poslušo.

»Nejsam doma. Niške je nej doma. Daleč smo od dauma.

Nin za eden mejsec pridemo, zbaugom!« sam lažo kak debeli pa šurki.

Zdaj de dun mér, sam si brodo. Depa, moja tašča Regina, trno čedna ženska, si je nej tak brodila. Po cejlom rami je glaže vküper iskala. Že je zapovedala, ka mo za zimo nut v glaže dejvali. Pa sam njoj pravo, ka smo že prejk stou velki glažov napunili.

»Tau je eške nika nej! Moja padaškinja zdaj pripela prpeu pa paradajz, bubrike pa kapüsto. Tau leto mamu nebesko dober pauv. Tau trbej nut sklasti, ka nemo v zimi lačni,« je že piskre na špajet dejvala.

Miki

... DO MADŽARSKE

Forint je star 65 let

Forint je bil uveden 1. avgusta 1946, ko je po drugi svetovni vojni nadomestil zaradi hiperinflacije povsem razvrednoteno dotedanjo madžarsko valuto pengő. Stotinka madžarske denarne enote je bil filler, ki je bil ukinjen leta 1993 zaradi inflacije. Leta 1946 so bili natisnjeni bankovci le za 10, 20 in 100 forintov. Leta 1951 se je pojavil tudi bankovec za 50 forintov, na 500 forintov pa je bilo treba čakati do 1969. Bankovec za 1000 Ft je bil izdan leta 1983, za 5000 Ft pa po zamenjavi sistema leta 1990. Bankovci za 100 in 200 forintov so bili uvedeni leta 1992, ki pa so jih leta 1998 oz. 2008 zamenjali za kovance.

Sedaj so v obtoku bankovci za 200, 500, 1000, 2000, 5000, 10.000 in 20.000 forintov. Poleg njih so v obtoku kovanci za 5, 10, 20, 50, 100 in 200 forintov.

Bankovec za 1000 forintov je bil predmet mnogih polemik med sosednjimi državami, saj ponazarja Mátyása Hunyadija (kralja Matjaža), ki ga imajo kljub temu da je po svetu kralj sprejet kot madžarski kralj (rojen je bil na Madžarskem, vladal je Madžarski, prestol je imel v Visegrádu (severno od Budimpešte) nekatere sosednje države za svojega kralja. V 90-ih letih prejšnjega stoletja je evropsko sodišče odločilo, da je bil kralj Matjaž nedvomno madžarski kralj, tako da ima le Madžarska pravico do uporabe njegovih simbolov kot svojih.

Forint bo ostal državna valuta do uvedbe evra. Ta datum pa še ni znan, verjetno bo forint ostal v obtoku še nekaj let.

Začelo se je novo šolsko leto

V četrtek, 1. septembra, se je začelo šolsko leto 2011/2012. V izobraževalnih ustanovah in vrtcih je novo šolsko leto pričelo 1.648.900 učencev in malčkov. V letošnjem šolskem letu bo 183 dni pouka. Zadnji dan pouka bo 15. junija 2012.

Državna slovesnost ob začetku šolskega leta se je odvijala na Lipótu, kjer je novo šolsko leto slavnostno odprl minister za nacionalne vire Miklós Rételyi.

»Moraš meti potrplivost«

Tretja nagrajenka priznanja »Za Porabje« na Porabskom dnevi je Micka Ropoš bila z Gorejnjoga Senika. Od nje se že rejsan leko povej, ka dugo, dugo lejt dela na tejm, aj se ne pozabi tau, kak se pletejo cejkri ali kak se pečejo krü pa vrtenki. Zdaj bi že vejn Rabo leko stavili s tejni cejkri, vrtenki pa s krüjom, ka je ona v svojom življenji spekla ali spletla. Dosta se trüdi na tejm tü, aj se ta stara meštirija ne bozabi, zato je pa pri vsakši delavnici skur paulak pa vči mlade, kak se cejkri pletejo. Tak mislim, tau priznanje »Za Porabje«, ka so ga zdaj oni dobili, je fejst, fejst zasluženi krajcar.

• *Micka neni, gda ste vi najprvin zvedli, ka dobite priznanje?*

»Name so najprvin pitali, če mo üšla na Porabski den. Ge sem prajla, ka nemo üšla, zato ka so mladi na izlet šli, sin je v špitalaj, pa tau tak ge vse doma ne morem njati. Te me je Klara Fodor pa gorzvala pa pravla, ka moram titi, če ovak nej, te oni po mene ejkstra avto pošlejo. Tau so meni nej pravli, ka zaka, samo telko, ka naj se malo bola naravnam, zato ka mo na oder mogla titi. Od tauga sem ge nika nej znala, ka dobim kakšno priznanje. Te sem zato itak tak skončala, ka mo zatok don üšla. Meni je te sledi Klara pismo poslala pa pisala, ka moram priditi, zato ka ge tö dobim priznanje, dapa tau sem ge nej dala valati. Natau sem ge spoj nej brodila, mislila sem, ka samo na oder mi trbej gortiti. Samo da so me zvali, ka moram titi, te sem se fejst presenetila. Te sem tak malo tremo dobila pa sem skurok nej znala gučati. Vej sem pa zato rada bila,

ka so mi na moja stara lejta tašo lepo poštanje dali.«

• *Vi ste tau priznanje dobili zatau, ka cejkre plete, pečete krüj pa vrtenke, včite mlade, aj tau vse se*

Micka Ropoš

od vas navčijo, ka vi znate. Za koga ali kama ste vi pekli krü, pa pleli cejkre?

»Ge sem vsigdar doma pekla krüj pa vrtenke. Dostakrat so me prosili od Lipe, od konzulata, od Razvojne agencije, aj njim spečem, dapa za drüge sem tü vsigdar pekla, če komi kaj trbelo pa me je proso. Tau je tö briga, zato ka dosta vse moraš skrb meti, če ščeš, aj se ti krüj ali vrtenek pršika. Kak peč zaküriš, kakšno je testau, zato ka če kaj ne štima, te je že nej tak lepo ali dobro tisto, ka pečeš. Zdaj, ka sem že starejša, zdaj že nejmam tak volau tau delati, nej ka bi pozabila, liki žmetno je tau že za name, ka bi testau mejsila.«

• *Pa ka je s cejkri?*

»Pozimi te eške ge rada delam, ge k taumi frajt mam.«

• *Gnauk sem gleda, gda ste delali, dapa tau se mena tak müdno vidi, kak*

se tau dela.

»Na müdno dé, zato tau mladina neške delati. K taumi potrplivost trbej, ka tau tak brž nede, nej tak kak gda se edna papirnata rauža dela. Tam se malo zasüče pa pomali se že rauža pokaže, cejkre tak brž ne more splesti. Mladi gnesden že tašo ne delajo, zato ka njim nej trbej, leko dejo kama koli delat pa bola zaslužijo, kak če bi tau delali. Gda smo mi mlajši bili, mi smo nikan nej mogli titi delat, radi smo bili, če smo se leko

navčili plesti, pa te s tejm smo malo zaslužili.«

• *Leko je s tejm zasläžo kaj, vejpa tak pomali se eden cejker napravi?*

»Pomali je šlau, dapa zato si itak nika leko zasläžo, zato ka cejkre so prvin fejst iskali. Zdaj pa nazaj prišlo tau, ka je začnejo znauva kipüvati. Zdaj so mi s Slovenije telefonerali, če nejmam gotove cejkre, dapa nejmam, ka sem je mejla, sem je vse zaudala.«

• *Leko telko prosi za te cejkre, kelko dela je z njimi?*

»Te falajčke ne morejo plačati, ka tü človek mora sükati pri ednom cejkri. Če tak gledamo, spoj se ne spleča.«

• *Vi ste že v svojom življenji dobili kakšno priznanje zviün tauga, ka ste ga zdaj dobili?*

»Gnauk sem dobila, ka smo ojdli v Kuzmo, tri dni mlajše včit. Dapa tau je že nej zdaj bilau, zato ka tisti šaularge

so že vse vönavčani, ka so tam paulak bili. Dvajsti ji je bilau, dapa za cejkre plesti so se samo trge vzeli, dapa potistim je že eden nej tada pleu. Samo tiste tri dneve so delali, pa vse tak ostalo.«

• *Kak mislite, baude taši mladi, šteri de pleu cejkre?*

»Tak mislim, trno nej.«

• *Ka pa te baude?*

»Vöodide pa nede več. Tak že samo eden par nas je, šteri eške tau delamo, tak pozimi.«

• *Prvin, gda ste eške redno delali edno zimau, ste kelko leko napravili?*

»Gda sem eške tak mlada bila, sem dvajsti naredla, pa te sem eške stauce splela. Zdaj že mena tü neda tak, zato ka me roke bolijo.«

• *Zaka ste tremo meli, gda ste tavöšli na oder?*

»Sram me je bilau, ka sem že tak stara pa püklava, pa te sem ta tagor üšla. Ovak sem

pa z mladimi, gda je včite plesti, se fejst dobro sporazmejte, kak tau leko?

»Tašoga ipa, gda človek dela pa spoj gda drüge vči, te mora dobro volau meti. Brezi vole tašo delati, ka je tak müdno, kak cejkre plesti, ranč ne more. Mladim moraš frajt dati zato, ka ovak nedo delali, spoj pa te, če se njim kaj ne pršika. Sprvoga je mena tašo tö bilau, dapa ka vejš, moraš tadale delati. Moraš biti potrplivi kak pri vsem drugom v življenji.«

• *V življenji ste dostakrat mogli potrplivi biti?*

»Dostakrat, človek je samo brodo, ka tau etak bau pa tak, pa te na konci je cejklak ovak bilau. Nej se je tak posrečilo, kak si je želo, dapa ka ma vejš, žitek dé tadala.«

• *Če bi eške gnauk mladi bili, bilau bi kaj, ka bi ovak delali?*

»Te bi več paversko delo nej delala, zato ka za pavra biti

Tak se pletejo cejkri

zato rada bila, ka so me prštimali pa so mi dali tau priznanje. Če mo zdravje mejla pa do me zvali, te mo zato üšla pa mo delala. Doma telko sir mam zato, ka če kakšno razstavo do delali, te njim leko telko cejkrov dam, ka go napravijo, dapa ovak več nejmam.«

• *Vi ste vsigdar dobre vole,*

je mantranja. Ge bi se vönavčila, zato ka sem ge fejst dobro znala malati, samo moji stariške so nej meli peneze, ka bi me šolarivali. Tau je bila moja želja, samo se je nej spunila, zato sem pa delala paversko delo pa pletem cejkre.«

Karči Holec

MRAVLAK LEJKI

V velkom mravlinjeki je bilau dosta mravel. Depa, ednoj mravli je v tistom mravlinjeki nej dobro bilau.

»Ge sam nej mravla! Ge sam moški! Ge sam mravla, nej pa mravla. Ge sam mravlak Lejki. Pa zato, ka neškem mravla ostanoti v etom mravlinjeki, dem ge po svejti vcejlak po svoje,« je strauso svojo mravlečo glavau.

Pa je tak tō bilau. Mravlak Lejki je odišo na svoje.

Svekla nouč

Na pauti po svoje je mravlak Lejki srečo nauč tō. Na, gnauk je biu den, za dnevom pa je nauč prišla. Prva nauč na toj njegvoj pauti po svoje ga je zaodila ranč tam, kak se njiva konča pa se začne gauška. Leko pa se tau povej vcejlak ovak. Tam, gde se skonča gauška pa se začne njiva.

»Kak pa aj zdaj dem tadale, če pa več nika ne vidim?« se je pito, gda se je zaletō v kusti pa trdi pen. »Gda sam eške v mravlinjeki živo, je na leki šlau. V kmici smo spali. Depa, ge sam več nej v mravlinjeki. Ge dem tadale po svoje. Ge škem titi dale, pa ne morem. Ka aj zdaj delam? Kak aj dem tadale?« je modruvo pa si brodo.

Nika! Ostano je tak na mesti pri debelom pa trdom peni. Preveč ga je eške bolelo, ka bi šou tadale. Preveč je eške pauno, kak je, če si skur kak slejpi pa kama nut vdariš. Pa je v toj nauči nej vedo, ka aj zdaj dela. Vedo je samo tau, ka ne smej tadale. Pa bi tak škeu tadale. V tejm, gda si je tau najbolje želo, pred njega nika švujsne. Gor pogledne pa nika ne vidi. Tisto pa eške gnauk više njega veter naredi.

»Sto si ti, ka leko vnoči lejčoš koulakvrat?« je pito v glūpo kmico.

Niške je nika nej povedo nazaj, samo eške gnauk je više njega grato vōter pa nika velkoga se je doj vselo na kusti pa trdi pen. Tau je nej vido, samo čūlo se je tak. Depa, za eden čas je vido tō. Više pena sta se gor vužgala dva maliva posvejta. Takšiva maliva žutiva posvejta sta svejtila kak kakši dve trno svejklivi zvezjdi.

»Vūva svejkliva,« se je zglaslo mravlak Lejki. »Vūva vnoči vidita, ka leko lejčeta es pa ta?« je eške pito.

»Ti malo stvorenje, ti nika ne pauniš. Mūva sva nej dva, ge sam samo ena,« je djau globki glas.

»Ka ge nika ne paunim? Ge eške kak paunim! Pa vidim, ka sta eti više mene dve svejklivi stvorenji,« se je skur začno koriti Lejki.

»Tau, ka ti vidiš, so moje oči. Ge pa sam sova, ka boš vedo. Pa sam sova, ena sova, nej pa dve sovi,« je djalo eške bole globko.

»Aja, ena sova si gē? Tau je trno lepau. Pa tau tō, ka maš takšni-va dva posvejta,« se njoj je Lejki začno lejpi delati.

»Dobro, aj ti bau. Mojim očam leko povejš, ka so posvejti. Tau pa zatoga volo, ka ge vnoči dun vidim, ti pa nej,« se je sova začnola smedjati.

»Jaj, kak je tau lepau! Po tejm pa mi ti leko svejtiš, gda mo ge šou tadale po svejti, ka nej?!« je od sreče mravlak Lejki skočo visko.

Sova je malo brodila pa dun prajla:

»Aj ti bau. Tak ali ovak nikšnoga poštenoga dela nemam.«

Pa sta šla. Na, mravlak Lejki je šou po zemlej, sova pa njemi je s svojima očama svejtila. Tak je mravlak Lejki v svekloj nauči šou tadale po svoje.

Miki Roš

Dijaški tabor na Agárdu pri jezeru Velencei

V organizaciji Slovenske manjšinske samouprave Székesfehérvár je med 24. in 30. julijem 2011 potekal enote-

navdušil tudi moderni strojni park, kjer so lahko sedli tudi v gasilska avta in poskusili nekaj opreme.

na podlagi svojih načrtov gradil vse do svoje smrti v spomin na ljubezen do svoje žene. Dijaki so s svojimi mobiteli po-

skušali ovekovečiti vse lepote gradu.

Sredi tedna – ko je bilo spet deževno vreme – smo se napotili na celodnevni izlet v živalski vrt v Veszprému. Veliko dijakov je tu videlo prvič v živo redke živalske vrste.

Prišel je 30. julij, zadnji dan tabora. Dopoldne se je videlo in čutilo pri otrocih, da je prišel čas, ko se je treba posloviti drug od drugega, od tabora in nepozabne igre, nekateri pa so morda

že hrepeneli po domu. Ena od deklic je dejala: »Za dva dni bi šla domov in bi se potem še

Skupinska slika udeležencev

denski tabor za otroke iz Slovenije in otroke, ki pripadajo slovenski manjšini, v kampu Pákász Tanya pri jezeru Velencei. 20 dijakov, ki so se srečali prvič, se je zelo hitro spoprijateljilo in so v sedmih dnevih doživeli veliko nepozabnih doživetij. Na žalost so se vnaprej načrtovani programi, kot kopanje in igre na prostem, le delno uresničili zaradi deževnega vremena. Res pa je, da so se nekateri – ko je za nekaj ur posijalo sonce – za kratek čas namakali v mrzlem jezeru.

Te neprijetne okoliščine niso vzele volje otrokom, saj sta spremljevalki Jasna Bači in Kitty Heiter angažirali otroke z domiselnimi igrami, skupnimi programi, tako so pozabili na pomanjkanje kopanja. V času tabora se je vzpostavil zelo dober odnos med dijaki in spremljevalci. Kljub slabemu vremenu smo organizirali razne programe tudi izven kraja tabora. Obiskali smo Gasilski muzej v Székesfehérváru, kjer nas je vodil poklicni gasilec, otroke pa je

Enkrat pa smo si vzeli čas za vožnjo z ladjo na jezeru Velencei, ko so otroci lahko

V spominskem muzeju

občudovali živalski in rastlinski svet med trstišči. Zapeljali smo na severno stran jezera, kjer smo si ogledali spominski muzej, ki je bil zgrajen v spomin na bitko Pákozdsukoró leta 1848 ter tudi Vojaški spominski park. Dijaki so se tu lahko vživeli v prizorišča in dogajanja takratnih bojev.

Ogledali smo si tudi mesto Székesfehérvár in obiskali Grad Bory. Ta je najbolj posebna zgradba v mestu, saj ga je arhitekt in kipar Jenő Bory

vrnila v tabor«. Pri slednjem pa je vedela, da to ni možno, mogoče šele čez eno leto.

Po kosilu smo se poslovili. Organizatorji in spremljevalci menimo, da so otroci doživeli veliko lepega.

Organizacijo tabora je finančno podprla tudi Občina Székesfehérvár.

István Grabecz
predsednik Slovenske manjšinske samouprave Székesfehérvár

